

Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesine yönelik okul müdürlerinin görüşleri

Serpil Gürler¹, Cengiz Arslan², Vildan Çapraz³, Emre Gürbüz⁴

DOI 10.5281/zenodo.8427224

Özet

Bu çalışmanın amacı okul-aile iş birliğinin geliştirilmesine yönelik okul müdürlerinin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu çalışma nitel araştırma tekniklerinden biri olan durum çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu maksimum çeşitlilik örnekleme ile araştırmaya dahil edilen 18 okul müdürü oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 3 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmanın verileri yüz yüze görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerden beklentileri eğitim-öğretim süreci desteği, iletişim ve iş birliği isteği, ekonomik katkı ve öğrenci ilgisi üzerine odaklanmaktadır. Okul müdürlerinin velilerle yaşadığı problemler arasında müdahaleci veli tutumları ve iletişim eksiklikleri öne çıkmaktadır. Araştırma sonuçlarına dayanarak, okul yönetimleri veli katılımını artırmak için eğitim-öğretim sürecine odaklı etkinlikler düzenlemeli ve sürekli iletişimi teşvik etmelidir. Ayrıca, veli-okul iş birliğini güçlendirmek için öğrenci merkezli etkinliklere velileri davet etmek ve velilere yönelik düzenli eğitimler düzenlemek faydalı olabilir.

Anahtar Kelimeler: aile, okul, okul-aile iş birliği, okul müdürü

Abstract

The aim of this study is to determine the views of school principals on the development of school-family cooperation. This study was conducted with a case study, which is one of the qualitative research techniques. The study group of the research consists of 18 school principals who were included in the research with maximum diversity sampling. A semi-structured interview form consisting of 3 open-ended questions was used as a data collection tool. The data of the study were collected through face-to-face interviews. The data obtained from the interviews were analyzed using content analysis. According to the findings of the study, the expectations of school principals from parents for the development of school-family cooperation focus on support for the educational process, communication and cooperation, economic contribution and student interest. Among the problems experienced by school principals with parents, intrusive parent attitudes and lack of communication stand out. Suggestions for improving school-family cooperation include increasing training and activities for parents, ensuring continuous communication, and making the school transparent and functional. Based on the results of the research, school administrations should organize activities focused on the educational process and encourage continuous communication to increase parent involvement. In addition, it may be useful to invite parents to student-centered activities and organize regular trainings for parents to strengthen parent-school cooperation.

Keywords: family, school, school-family cooperation, school principal

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, zeytunan@gmail.com

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, cenars_gizlan@hotmail.com

³ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, vildan_sal@hotmail.com

⁴ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, gurbuzemre58@gmail.com

Giriş

Ülkenin geleceği olan çocukların iyi birer vatandaş ve iyi birer birey olarak yetiştirilmesi eğitim faaliyetlerinin temel amacıdır. Çocukların eğitimi, öğretmenler, aileler, çevre ve okul gibi çeşitli faktörlerden büyük ölçüde etkilenir. Geçmişte çocuğun eğitiminden büyük ölçüde aile sorumluydu; ancak bilim ve teknolojinin getirdiği hızlı toplumsal değişim nedeniyle aile artık çocuğun eğitim sorumluluğunu okul gibi diğer toplumsal kurumlarla paylaşmaktadır (Işık, 2007). Bir çocuğun hayatındaki en önemli sosyal kurumlardan biri okuldur. Okullar, öğrencilere hayatta başarılı olmak için ihtiyaç duyacakları ahlaki ilkeleri ve akademik bilgileri öğretmenin yanı sıra, öğrencilerin topluma uyum sağlamak için ihtiyaç duyacakları sosyalleşme becerilerini geliştirmelerine de yardımcı olur (Çelik, 2005). Öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler, veliler, yerel toplum ve eğitimle ilgili sivil toplum grupları hep birlikte okulu bir bütün olarak oluşturur ve tüm bu bileşenler birbirleriyle etkileşim halindedir. Okulun belirlenen hedeflere ulaşabilmesi için aile ve okulun çocuğu tutarlı bir şekilde sosyalleştirmek için birlikte çalışması önemlidir (Kebeci, 2006). Okul, bireylere hayatları boyunca gerekecek değerleri kazandıran ve toplumsal becerileri kazandıran önemli bir sosyal kurumdur (Gökçe, 2000). Okulun, öğrencilerin sosyal uyum sağlamaları için gerekli olan toplumsal becerileri kazandırma rolü vardır. Bu nedenle okul, öğrencilerin sosyal gelişimine büyük katkı sağlar. Okullar, çevreleriyle bütünleşir ve bu çevreler arasındaki etkileşimler önemlidir. Okulların hedeflerine ulaşabilmesi için okul-aile işbirliği etkili ve tutarlı olmalıdır. Eğitimle ilgili herkesin kabul ettiği bir gerçek, eğitimin temelini ailelerde atıldığıdır. Aileler, çocukların kişilik yapıları, topluma uyum, saygı, sevgi ve görgü gibi temel değerleri kazandıkları yerlerdir. Ailelerin davranışları, çocukların hayatlarında önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle aileler, çocuklarını yetiştirirken olumlu rol modelleri olmalı ve onlara değerli değerler kazandırmalıdır. Ailelerin çocuklarını fiziksel ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp aynı zamanda onları yaşama adapte etmeleri ve eğitimlerini gerçekleştirmelerine yardımcı olmaları önemlidir (Çayır, 2023).

Eğitim sisteminin, bir ulusun yetişmiş işgücünü sağlama kapasitesini etkileyen kritik bir faktör olduğu açıktır. Eğitim, hızla değişen toplumsal ve çevresel koşullarla başa çıkmak için geliştirilmiş olmalıdır. Gelecek nesillerin daha yetkin olması için eğitim sistemi, günümüz ve geleceğin gereksinimlerini karşılamalıdır. Bu bağlamda, çocukların iyi vatandaşlar ve bireyler olarak yetiştirilmesi, eğitim sisteminin temel amacını oluşturur. Eğitim, çocukların hayatlarında etkili bir rol oynamaktadır ve bu rol, öğretmenler, aileler, çevre ve okul gibi çeşitli faktörlerin bir araya gelmesiyle şekillenmektedir. Ailenin eğitim sorumluluğunu okul gibi toplumsal kurumlarla paylaşması, toplumun değişen dinamiklerine uyum sağlama gerekliliğinin bir sonucudur. Okul, çocuğun hayatındaki önemli bir sosyal kurumdur ve sadece akademik bilgi değil, aynı zamanda ahlaki değerler ve sosyal beceriler gibi önemli unsurları da içeren bir eğitim sunar. Okul, öğrencilerin topluma entegre olmalarına yardımcı olurken, aynı zamanda aileler, öğretmenler, yöneticiler ve toplumun diğer kesimleri ile iş birliği yaparak bu hedeflere ulaşır. Sonuç olarak, okulun ve ailenin birlikte çalışması, çocukların kapsamlı bir eğitim almasını ve topluma uyum sağlamasını sağlamak için önemlidir ve bu iş birliği, başarılı bir eğitim sisteminin temelini oluşturur.

Öğrenmenin gerçekleştiği okullar belirli sosyal, kültürel, ekonomik ve politik çevrelerde yer alırlar ve bu çevrelerle karşılıklı etkileşim içinde varlıklarını sürdürürler. Okullar çevrelerinden etkilendikleri gibi onları da etkileyebilirler (Şişman, 2002). Okulların muhatap olduğu kurumlardan biri de ailedir. Günümüzde aileler çocuklarını okulların yardımı olmadan yetiştiremeyecekleri gibi, okullar da ailelerin iş birliği olmadan öğrencileri yeterince yetiştiremezler (Kıncal, 1991). Eğer temel dayanak öğrencilerin yetkin bir şekilde yetiştirilmesi

ve hayata hazırlanması ise, çocuklarının başarılı olması için yoğun çaba harcayan ailelerin bu süreçten uzaklaştırılması düşünülemez (Gökçe, 2000). Çoğu ülkede aile, çocuğun eğitiminden her zaman sorumludur. Bu anlamda, okulların ve diğer kurumların rolü ailenin rolüne göre ikincildir ve onu desteklemeye ve geliştirmeye hizmet eder. Çünkü aile ocağı, bir gencin gelişim yıllarında ihtiyaç duyduğu sevgi, güven, moral ve sıcak aile ortamını diğer tüm kurumlardan daha fazla sağlayabilir (Çelik, 2005). Aile hem bir eğitim kurumu hem de toplumdaki en küçük sosyal birim olarak hizmet eder. Çünkü bir kişi ilk duygularını, eylemlerini, inançlarını ve eğitimini ailede edinir. Hayatı boyunca kültürel ve entelektüel gelişimi bu kazanımlara dayanır (Kıncal, 1999). Yörükoğlu'na (1980) göre aile, insan etkileşimlerinin gösterildiği bir aşama olarak görülebilir. Genç, bu aşamada insan etkileşimlerinin tüm nüanslı yönlerini öğrenerek yaşamı deneyimler. İş birliği, sadakat ve uzlaşma gibi kişiler arası ilişkileri etkileyen olumlu özellikler aile ortamında öğrenilir. Çocuklar evde ayrıca anlaşmazlık, çekişme ve çatışma gibi zorlu durumlarda benimsenmesi gereken tutumları da öğrenirler. Aile, her türlü doğal ve kültürel gerçekliğin ilk öğrenildiği ortam; gerçekliğe açılan ilk kapı; küresel sahnenin ilk dekoru; güven, paylaşım ve iletişimin ilk ortamı; aktörlerin tanındığı ilk ortam; sevgiyi, hayal kırıklığını, gücü ve zayıflığı; bedenimizi, kendimizi ve dilimizi ilk tanıdığımız kovan olarak anılıyor (Aslanargun, 2007). Bir çocuğun fiziksel, zihinsel ve ruhsal sağlığının kökleri ailede atılır. Aile, çocuğun birincil yaşam alanı ve varoluş ortamıdır ve her zaman da öyle olacaktır. Çocuğun ilk ve en önemli eğitim yeri ailesidir. Aile, Pestalozzi tarafından "gerçek eğitimin anası" olarak adlandırılmıştır. Aile, çocuğun davranışlarının ilk gelişmeye başladığı yerdir. Eğitim sürecinde okulların, ailelerin ve diğer toplumsal çevrelerin etkileşimi, çocukların gelişiminde temel bir rol oynar. Okullar ve aileler arasındaki iş birliği, çocukların sağlıklı bir şekilde yetişmeleri ve başarılı bir eğitim alabilmeleri için gereklidir. Ailenin çocuğun eğitimine katkısı vazgeçilmezdir, ancak okullar da ailenin bu çabalarını desteklemek ve geliştirmekle yükümlüdür. Bu etkileşim, çocukların ihtiyaç duyduğu sevgi, güven, eğitim ve sosyal becerilerin kazanılmasına yardımcı olur. Sonuç olarak, ailelerin ve okulların bir araya gelerek iş birliği yapması, çocukların sağlıklı gelişimine ve başarılı bir eğitim hayatına katkı sağlar. Bu nedenle, eğitim sistemi ve aileler arasındaki iş birliği, çocukların gelecekteki başarısı için kritik bir öneme sahiptir.

Gordon (1993), ebeveynlerin çocukları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ileri sürmektedir. Bir bakıma ebeveynler, 0-6 yaş arasında çocuklarının ilk öğretmenleri olarak hizmet verirler ve aynı zamanda tüm ihtiyaçlarını karşılama konusunda onlara en yakın olan bireylerdir. Kişilik gelişiminin temellerinin 0-6 yaş aralığında atıldığı düşünüldüğünde, ebeveynlerin eğitim kimliğinin şekillenmesindeki önemi daha da iyi anlaşılmaktadır. Eğitim bilimleri alanında yapılan birçok araştırmaya göre, okul-aile iş birliğinin akademik başarı üzerinde önemli bir etkisi vardır (Çelenk, 2003; Gümüşeli, 2004). Her ülkede en önemli konulardan biri, ailenin okulla bağlantısı, okulla iş birliği yapması, okul etkinliklerine katılması ve okulu desteklemesidir (Şişman, 2002). Aileler ve eğitim kurumları sürekli birlikte çalışmalıdır, çünkü aileler çocukların eğitimi için çok önemlidir (Fidan ve Erden, 1993). Çocukların eğitimi için çok önemli olan ailelerle iyi ilişkiler kurmak ve onları okulla birlikte çalışmaya teşvik etmek her iki taraf için de faydalıdır. Ailenin eğitimdeki değeri daha fazla kabul gördükçe, ebeveynleri çocuklarının eğitimine daha fazla dahil olmaya teşvik etme eğilimi de artmaktadır. Çocuğun genel görüşünü etkileyen aile, okulun eğitim görevini etkili bir şekilde yerine getirebilmesi için okulla iş birliği yapmalıdır. Aile ve okul arasındaki etkileşim iyi bir eğitimin temel taşıdır. Çocukların eğitimi için aile ve okulun birlikte çalışması önemlidir (Şişman ve Turan, 2004). Starr'a (2003) göre, aileleri okula aktif olarak katılan öğrencilerin akademik başarıları daha yüksek ve şiddet içeren davranışlarda bulunma eğilimleri daha düşüktür. Starr ayrıca, ailelerin okula gönüllü katılımını sağlamak için okul yönetiminin ailelerle sürekli ve

düzenli iletişim kurmasının önemini vurgulamaktadır. Günümüz okul yönetimleri, velilerin eğitime katılımını "okul faaliyetlerine destek" olarak tanımlamaktadır. Okuldaki öğretmen ve personelin çabalarını desteklemek ve aynı doğrultuda evdeki faaliyetlerin değerini yükseltmek için aile katılımının gerekliliği ön plana çıkarılmaktadır (Aslanargun, 2007). Ebeveynlerin çocuklarının eğitime olan katkısı, kişilik gelişiminin temel aşamalarının yaşandığı 0-6 yaş aralığında özellikle kritik önem taşır. Bu dönemde aileler, çocuklarının ilk öğretmenleri ve rehberleri olarak büyük bir etkiye sahiptirler. Eğitim bilimleri alanındaki araştırmalar, okul-aile iş birliğinin çocukların akademik başarısı üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir. Ailelerin okulla aktif iş birliği yapmaları, çocukların eğitime daha fazla katılım sağlar ve akademik başarılarını artırırken, şiddet içeren davranışları azaltır. Bu nedenle, aileler ve okullar arasındaki etkileşim, sağlıklı bir eğitim sisteminin temel taşıdır. Ailelerin, çocuklarının eğitime aktif olarak katılmaları ve okulla iş birliği yapmaları, çocukların başarılı bir eğitim almasına ve topluma daha iyi entegre olmalarına katkı sağlar. Sonuç olarak, okul-aile iş birliği, çocukların eğitime dair önemli bir unsurdur ve bu iş birliği, hem ailelerin hem de okulların çocukların başarılı bir şekilde yetişmelerine katkıda bulunmalarını sağlar.

Ev ve okul, çocukların eğitim ve yetiştirilme süreçlerinin büyük bölümünü geçirdikleri yerler olduğundan, bu iki kurum arasındaki iş birliği büyük önem taşımaktadır. Modern toplumda insanları eğitmesi beklenen kurumlar genellikle okullar olsa da, aile, okul ve çevrenin de çocukların eğitiminde sorumluluğu paylaşması gerektiği yaygın olarak kabul edilmektedir (İşman, 2002). Bunlar öğretmen, öğrenci ve babadır (ebeveyn)" diyerek ev ve sınıf arasındaki bağlantıyı çok veciz bir şekilde ifade etmiştir (Çelik, 2005). Ebeveynler, çocuklarının akademik performanslarını desteklemek ve daha yetkin bir eğitim ortamında hayata hazır olmalarını sağlamak için öncelikle onları iyi tanımalıdır. Sağlıklı bir okul-aile iş birliğinin, aile ve okul arasında öğrenciye ilişkin sağlıklı bir bilgi akışını gerektirdiği (Aslanargun, 2007) göz önünde bulundurulduğunda, kişinin kendi çocuğunu tanımmasının ve onun ilgi, eğilim ve davranışları hakkında yeterli bilgiye sahip olmasının önemi daha iyi anlaşılacaktır. İlköğretim kurumlarının başarılı olabilmesi için öğretmenler, veliler ve yöneticiler arasındaki iş birliği çok önemlidir. Bu iş birliği sürecinin sağlıklı ilerleyebilmesi için veli, öğretmen ve yöneticilerin sorun ve beklentilerinin ön planda tutulması gerekir. Sağlıklı çocuklar yetiştirebilmek için öğretmenlerin, yöneticilerin ve velilerin birbirlerinin beklentilerinin farkında olmaları, birbirlerinin beklentilerini önemsemeleri ve birbirleriyle iyi iletişim kurmanın değerini anlamaları gerekir (Çelik, 2005). Öte yandan, çocuklarının daha yetkin bir şekilde yetiştirilmesi için ebeveynlerin okul yönetimi ve öğretmenlerle birlikte çalışması gerekir. Kuşkusuz, çocuklarını en iyi tanıyan kişiler ebeveynlerdir. Çocuklarının ilgi alanlarını, ihtiyaçlarını ve kişilik özelliklerini dikkatle gözlemleyen ebeveynler, okullara zengin bir bilgi birikimi sağlayabilir. Daha da iyisi, ortaya çıkan sorunları çözmek için birlikte çalışabilirler. Bu, ebeveynlere çocuklarıyla nasıl etkileşim kuracakları konusunda bilgi sağlar (Genç, 2005). Eğitim ve ebeveyn arasında etkili bir iletişim geliştirilerek sağlam bir ilişki sağlanır. Eğitim çocuğu daha iyi tanıyabilir, çocukla ilgili sorunları daha hızlı ele alabilir ve ebeveynlerle kurulan bu olumlu bağın bir sonucu olarak okulda sürekliliği ve fırsat eşitliğini garanti altına alabilir. Ebeveynlerin eğitime katılımı, çocukların okuldaki ve gelecekteki başarılarını artırabilir, onları hayatta başarıya hazırlayabilir ve okul ile çocuklar arasındaki eğitim felsefesi farklılığını azaltabilir (Sevinç, 2003). İlgili mevzuata göre okul aile birliği, "okul ile aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ile okul arasında iletişim ve iş birliğini sağlamak, eğitimi geliştirici faaliyetleri desteklemek, maddi imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak ve okula maddi katkıda bulunmak" amacıyla kurulur (Resmi Gazete, 2005). Görüldüğü gibi iyi bir eğitim, ailelerin okula katkısıyla doğrudan ilişkilidir. Özellikle sanayileşmiş ülkelerdeki aileler, okuldaki karar alma

sürecine katılımlarını sağlayarak okul-aile iş birliğine daha fazla dâhil olabilir ve çocuklarının eğitimini okul yönetimi ve öğretmenlerle birlikte sahiplenebilirler. Çok sayıda ülke bu alanda çalışmalar yapmaktadır. Ebeveynleri eğitim sürecine dahil etmek için çok sayıda girişim tasarlanmıştır. Aile ve okul arasındaki iş birliği, çocukların eğitim ve gelişiminde kritik bir rol oynar. Her iki tarafın da öğrencinin başarısı için birlikte çalışması, çocukların daha iyi yetişmelerine ve eğitimlerinin daha etkili olmasına katkı sağlar. Aileler, çocuklarının ihtiyaçlarını ve ilgi alanlarını yakından tanıdıkları için, okulun bu bilgiye erişimi büyük önem taşır. Bu nedenle, okul-aile iş birliği, çocukların daha iyi bir eğitim alabilmeleri ve okulun başarılarına katkı sağlayabilmesi için önemlidir. Çeşitli ülkelerde bu iş birliğini teşvik etmek için çeşitli girişimler yapılmıştır. Sonuç olarak, ailelerin eğitim sürecine dahil edilmesi, çocukların eğitim başarısını artırabilir ve toplumda daha yetkin bireyler yetiştirmeye katkıda bulunabilir.

Okul-aile iş birliği, eğitim sürecindeki önemli bir bileşen olarak kabul edilir ve çocukların eğitim başarısı ve gelişimi üzerinde belirgin bir etkisi vardır. Bu nedenle, okul müdürlerinin bu iş birliği konusundaki görüşlerinin alınması büyük bir öneme sahiptir ve birçok açıdan açıklanabilir.

Öncelikle, okul müdürleri eğitim kurumlarının en üst düzey liderleridir ve okulun genel yönetiminden sorumludur. Dolayısıyla, okul müdürlerinin okul-aile iş birliği stratejilerini desteklemesi ve bu stratejileri okulun misyonu ve hedefleri ile uyumlu hale getirmesi gerekmektedir. Okulun başarısı ve öğrencilerin gelişimi için belirli hedefler ve amaçlar belirlemek, bu hedeflere ulaşmak için ailelerin katkısını ve iş birliğini teşvik etmek önemlidir. Bu nedenle okul müdürlerinin bu stratejilerin tasarımında ve uygulanmasında liderlik yapmaları gereklidir.

İkinci olarak, okul müdürleri, okulun tüm personeli üzerinde önemli bir etkiye sahiptirler. Öğretmenler ve diğer okul personeli, okul müdürünün liderliği altında çalışırlar ve bu liderlik, okul-aile iş birliği konusundaki stratejilerin etkili bir şekilde uygulanmasını şekillendirebilir. Okul müdürleri, öğretmenlerin ve diğer personelin ailelerle iletişim kurma ve iş birliği yapma becerilerini geliştirmelerine destek olmalıdır. Bu, öğretmenlerin ailelerle daha etkili iletişim kurmalarına ve çocukların eğitimine daha fazla aile katılımını teşvik etmelerine yardımcı olabilir.

Ayrıca, okul müdürlerinin ailelerle yakın bir ilişki içinde olmaları, ailelerin okul yönetimine güvenmelerini ve okulun vizyonunu ve amaçlarını daha iyi anlamalarını sağlayabilir. Bu, ailelerin okulun misyonunu benimsemelerini ve çocuklarının eğitimine daha fazla bağlılık hissetmelerini teşvik edebilir. Okul müdürlerinin, ailelerin okula ve eğitim sürecine daha fazla dahil olmalarını sağlamak için iletişim stratejileri geliştirmesi ve ailelerin geri bildirimlerini dinlemesi önemlidir.

Sonuç olarak, okul müdürlerinin okul-aile iş birliği konusundaki görüşlerinin alınması, okulun başarısını artırmak, öğrencilerin eğitimini iyileştirmek ve toplulukları daha fazla bir araya getirmek için önemlidir. Okul müdürleri, liderlikleri altındaki okulun yönlendirilmesi ve stratejilerin uygulanması konularında önemli bir rol oynarlar ve bu nedenle okul-aile iş birliği stratejilerinin etkili bir şekilde geliştirilmesi ve uygulanması için kritik bir faktördür.

Bu çalışmanın amacı okul-aile iş birliğinin geliştirilmesine yönelik okul müdürlerinin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerden beklentileri nelerdir?
2. Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerle yaşamış olduğu problemler nelerdir?

3. Okul müdürlerinin okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın deseni

Bu çalışmada nitel araştırma tekniklerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmaları, bir durumu araştırmacı tarafından değiştirilmeden, şu anda olduğu gibi göstermeye çalışan çalışma türleridir. Tipik olarak durum çalışmaları, karmaşık sosyal olguları anlamak için kullanılır ve "neden?" ve "nasıl?" sorularına odaklanarak araştırmacının "hedeflenen durumu" derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde ortaya koymasına yardımcı olur (Yin, 2013). Birden fazla katılımcının görüşlerini değerlendirmek ve konu bağlamında tartışmak gibi nedenlerle, bu çalışmada durum çalışması tekniği kullanılmıştır.

Çalışma grubu (örneklem)

2022-2023 eğitim-öğretim yılında Ankara'nın merkez ilçelerinde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne ilkokullarda görev yapan 18 ilkokul müdürü araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin seçiminde maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre, maksimum çeşitlilik örnekleminin temel amacı, potansiyel çalışma katılımcılarının çeşitli özelliklerini en üst düzeyde doğru bir şekilde temsil etmektir. Sonuç olarak, örneklem için öğretmenler seçilirken cinsiyet, okul türü, kıdem, yaş, eğitim düzeyi ve branş gibi çeşitli geçmişleri temsil etmelerine özen gösterilmiştir. Bu faktörler, çalışma gerçekleştirilmeden önce yapılan literatür araştırması, uzmanların değerlendirme sonuçlarına göre konunun tanımlanmasında önemli görülmektedir.

Tablo 1: Araştırmaya katılanların demografik değişkenleri

No	Cinsiyet	Yaş	Kıdem	Öğrenim Durumu
K1	Kadın	33	11	Yüksek Lisans
K2	Kadın	46	24	Yüksek Lisans
K3	Erkek	36	13	Lisans
K4	Erkek	42	18	Yüksek Lisans
K5	Erkek	48	24	Yüksek Lisans
K6	Kadın	30	9	Lisans
K7	Kadın	44	23	Yüksek Lisans
K8	Kadın	44	22	Yüksek Lisans
K9	Kadın	45	23	Yüksek Lisans
K10	Erkek	51	29	Lisans
K11	Erkek	37	16	Yüksek Lisans
K12	Erkek	34	12	Yüksek Lisans
K13	Erkek	45	21	Yüksek Lisans
K14	Erkek	48	24	Lisans
K15	Kadın	54	31	Lisans
K16	Erkek	28	5	Lisans
K17	Erkek	42	15	Lisans
K18	Erkek	36	14	Yüksek Lisans

Tablo 1'de verilen katılımcıların profili incelendiğinde, cinsiyet bakımından çalışmada 7 kadın 11 erkek okul yöneticisi olduğu görülmüştür. Çalışmaya katılan okul yöneticilerinin 28-54 yaş aralığında yer aldığı belirlenmiştir. Mesleki kıdemleri bakımından ise en az 5 yıl, en fazla 31 yıllık kıdeme sahip öğretmenler çalışmada yer almıştır. Eğitim durumları incelendiğinde 11 yönetici yüksek lisans ve 7 yönetici de lisans mezunu olduklarını belirtmişlerdir

Veri toplama araçları

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma durum deseni kullanılarak gerçekleştirildiği için veri toplama stratejisi olarak görüşme tekniği tercih edilmiştir. Görüşme tekniği, araştırmacılara katılım, esneklik ve olgulara ilişkin deneyim ve yorumların ortaya çıkarılmasında olanak sunmaktadır (Çepni, 2010; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken ilgili literatür dikkatle incelenmiş ve konu ile ilgili sorular hazırlanmıştır. Formun giriş bölümünde araştırmacının amacı, tekniği, prosedürü, katılımcıdan beklentiler, araştırmaya gönüllü katılım ve uyulması gereken etik kurallar belirtilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda 4 (beş) demografik sorunun yanı sıra 3 (üç) açık uçlu soruya yer verilmiştir. Veri toplama aracının geçerliliğini test etmek için eğitim yönetimi ve politikası alanında üç, nitel araştırma alanında bir uzmana ve iki okul müdürüne danışılmıştır.

Verilerin toplanması

Çalışmanın verileri yüz yüze görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Katılımcılar önceden aranarak görüşmenin amacı anlatılmış ve ortalama bir saat için randevu vermeleri istenmiştir. 18 katılımcı ile tercihlerine uygun ortamlarda görüşülmüş ve görüşmelerden elde edilen materyaller derhal yazıya dökülmüştür. Çalışma grubuyla yapılan görüşmelerde kayıt cihazı kullanılmamıştır. Derinlemesine sonuçlar elde edilmek istendiği için görüşmeler 35 ila 120 dakika arasında sürmüştür. Araştırma grubunda görüşülen tüm katılımcılara, katılımcıların bakış açılarını derinlemesine değerlendirmek amacıyla, verdikleri yanıtlar doğrultusunda "nasıl bir şey olduğu", "neden olduğu", "nasıl olduğu" ve "neleri içerdiği" hakkında derinlemesine sorular sorulmuştur.

Güvenilirlik ve Geçerlilik

Nitel araştırmada geçerlilik, araştırmacının incelenen olguları ne kadar nesnel bir şekilde tanımladığını ifade eder. Öncelikle çalışma bulgularının doğruluğu ile ilgilidir. İç geçerlilik, araştırmacının kullandığı araç veya yaklaşımı kullanarak değerlendirmek istediği verileri gerçekten ölçüp ölçemeyeceği ile ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Dış geçerlilik ise kullanılan veri toplama aracının benzer gruplarda karşılaştırılabilir bulgular verip vermeyeceği ile ilgilidir. Bu çalışmanın analizinin iç geçerliliği ile ilgili olarak, öncelikle elde edilen kategorilerin ve içeriklerin bir bütün olarak anlamlı olup olmadığını ve araştırmadan elde edilen bilgilerin uygun bir şekilde kategorize edilip edilmediğini görmek için üç iç tutarlılık kontrolü yapılmıştır. LeCompte ve Goetz (1982, aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2018), çalışmanın iç güvenilirliğini artırmak için kullanılacak birkaç yol olduğunu belirtmiştir. Bu tekniklerden biri, veri analizinden elde edilen bulguların farklı bir araştırmacı tarafından doğrulanmasıdır. Söz konusu tekniğe göre, çalışmanın güvenilirliği için analiz prosedürü ve analiz sonuçları hakkında profesyonel bir görüşe başvurulmuştur. Orijinal bilgilere geri dönülerek bu noktada yapılan tartışmalar doğrulanmış ve her adımda mutabakata varılarak ilerlenmiştir.

Verilerin analizi

Görüşmelerden elde edilen veriler, yarı yapılandırılmış görüşme yaklaşımı doğrultusunda içerik analizi ve betimsel analiz kullanılarak yorumlanmıştır. Elde edilen verilerin kavramsallaştırılması, gelişen fikirler doğrultusunda mantıksal olarak yapılandırılması ve ardından verileri açıklayan konunun bulunması, karakterize edilmesi ve sınıflandırılması süreci içerik analizi olarak bilinmektedir. Başka bir deyişle, içerik analizinin temel adımı, karşılaştırılabilir materyalleri belirli fikirler ve temalar çerçevesinde gruplamak, daha sonra

bunları okuyucuya anlamlı gelecek şekilde düzenlemek ve yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Ebeveyn görüşmelerinden elde edilen cümlelerdeki fikirler, tümevarım yöntemi kullanılarak içerik analizinde birimler olarak kullanılmıştır. Her bir kavram gruplanırken bağlam bölgeleri dikkate alınmıştır. Bu gruplama işleminin ardından, her bir grubun hangi temayı ifade edebileceğini belirlemek için her bir grup ve tüm cümle grupları ayrı ayrı incelenmiş tema kod ve frekanslar ile yorumlanmıştır.

Bulgular

Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesine yönelik okul müdürlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırmada, araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görüşlerinden elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve analizi sonucunda ulaşılan bulgular ve bu bulgulara ilişkin tema ve kodlara aşağıdaki bölümlerde yer verilmiştir.

3.1. Okul-Aile İş Birliğinin Geliştirilmesi İçin Okul Müdürlerinin Velilerden Beklentileri

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan ve okul yöneticilerine yöneltilen okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerden beklentilerinin neler olduğuna ilişkin açık uçlu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerden beklentilerine ilişkin temalar ve görüşler

Temalar	Kodlar	f
Eğitim-öğretim ve okulla beklentiler	süreci Etkinliklere ve toplantılara katılmaları ve destek vermeleri	5
	ilgili Eğitim-öğretim faaliyetlerini desteklemeleri	4
	Eğitim-öğretim sürecinde aktif rol almaları	4
	Okulu benimsemeleri ve sahiplenmeleri	3
	Etkinliklerde gönüllü olarak yer almaları	2
	Kurum kurallarına uymaları	1
	Okula güven	1
İş birliği ve iletişimle ilgili beklentiler	İletişime açık olmaları	4
	Öğrencinin kişisel, akademik ve davranışsal gelişimi, disiplin vb. konularda okulla iş birliği	4
	Okul ile etkileşim içinde olmaları	2
	Gelişime ve değişime açık olmaları	1
Ekonomik beklentiler	Maddi destek ve katkıda bulunmaları	9
	Maddi durumu iyi olan velilerin maddi durumu iyi olmayan öğrenciler için destek sağlamaları	1
Öğrencilerle beklentiler	ilgili Velilerin öğrencileriyle ilgilenmeleri ve onlara destek olmaları	4
	Ödevlere yardımcı olmaları	1
	Öğrencilerin devamsızlıklarına dikkat etmeleri	1
	Tüm yükün okul idaresine bırakılmaması	1

Tablo 2 incelendiğinde okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerden beklentilerinin neler olduğuna ilişkin katılımcı görüşlerinin; eğitim-öğretim süreci ve okulla ilgili beklentiler (f=20); iş birliği ve iletişimle ilgili beklentiler (f=11); ekonomik beklentiler (f=10); öğrencilerle ilgili beklentiler (f=7) olmak üzere dört tema altında toplandığı görülmektedir.

Eğitim-öğretim süreci ve okulla ilgili beklentiler teması altında; okul-aile birliği etkinliklerine ve toplantılarına katılmaları ve destek vermeleri, eğitim-öğretim faaliyetlerini desteklemeleri, eğitim-öğretim sürecinde aktif rol almaları, okulu benimsemeleri ve sahiplenmeleri, etkinliklerde gönüllü olarak yer almaları, kurum kurallarına uymaları, okula güven şeklinde 7 adet kod bulunduğu görülmektedir. Buna göre eğitim-öğretim süreci ve okulla ilgili beklentiler teması altında yer alan katılımcıların velilerden beklentilerinin başında velilerin okul-aile birliği çalışmalarına, etkinliklere ve toplantılara katılmaları ve destek vermeleri (f=5) gelmektedir. Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin eğitim-öğretim süreci ve okulla ilgili velilerden beklentileri konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Okul Aile Birliği çalışmalarına aktif katılım sağlamalıdır. ...Herhangi bir problem durumunda okula güvenip problem durumu birlikte çözmelidir.” (K1)

“Veliler okulun bir eğitim kurumu olduğunu bilmelidir. Kurum kurallarına göre hareket etmelidir.” (K3)

“Veliler okul ile etkileşim içinde olmalı, okulun etkinliklerine ve toplantılarına katılmalı...okula yapabileceği her türlü katkıyı sunmalıdır.” (K4)

“Çocuklarının eğitimine katkı sağlayacak çalışmalara katılmalı.” (K5)

“Velilerin ...eğitim süreçlerine aile katılım etkinlikleriyle katılmaları okul aile iş birliğinin geliştirilmesi için önemlidir.” (K6)

“Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerden beklentisi okulu benimsemeleri, sahiplenmeleri, eğitim-öğretim faaliyetlerini desteklemeleri,” (K7)

“Okuldaki etkinliklere katılmak gibi çeşitli şekillerde destek sağlamak, ebeveynlerin okulun başarısına katkıda bulunmalarını sağlar.” (K8)

“Velilerin ...okul etkinliklerine katılım sağlamalarını bekleriz. “(K9)

“Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerden beklentisi okul için eğitim öğretim faaliyetleri için destek olmaları. ...Etkinliklerde gönüllü yer almaları.” (K11)

“Okul müdürü olarak ben veliden ilk beklentim eğitim öğretim süreçlerinde aktif rol almaları. Bunun yanı sıra okulun sosyal etkinliklerinin organizasyonunda ve yürütülmesinde sürece destek vermeleridir. Bunları yaptıkları takdirde öğrenciler anne babalarının okulun bir parçası olduğunu görüyor ve okulu daha fazla benimsiyorlar.” (K15)

“Velilerden en büyük beklentim ...sadece çağrıldığında okula gelmemeleri gerekir. Okulu benimsemelerini, evleri gibi görmelerini isterim.” (K17)

“Okul; öğrencisiyle, velisiyle, öğretmeniyle, okul yönetimiyle bir bütündür. Bu bütünlüğün amacı ise öğrenciyi belirlenen hedeflere ulaştırmaktır. Ancak bu bütünlükten biri bile aksarsa öğrencinin gelişimi de aksar. Dolayısıyla benim velilerden beklentim, bu bilinçle olaya ve okula yaklaşmalarıdır.” (K18)

İş birliği ve iletişimle ilgili beklentiler teması altında; iletişime açık olmaları, öğrencinin kişisel, akademik ve davranışsal gelişimi, disiplin vb. konularda okulla iş birliği yapmaları, okul ile etkileşim içinde olmaları, gelişime ve değişime açık olmaları şeklinde 4 adet kod bulunduğu

görülmektedir. Buna göre iş birliği ve iletişimle ilgili beklentiler teması altında yer alan katılımcıların velilerden beklentilerinin başında velilerin iletişime açık olmaları (f=4) ve öğrencinin kişisel, akademik ve davranışsal gelişimi, disiplin vb. konularda okulla iş birliği yapmaları (f=4) gelmektedir. Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin iş birliği ve iletişimle ilgili beklentileri konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Velilerin ...iletişime açık olmalarını beklemekteyim.” (K2)

“Veliler okul ile etkileşim içinde olmalı.” (K4)

“Velilerin okulun yapacağı çalışmalarda maddi manevi destek olması, yeni fikirler üretmeleri, gelişime ve değişime açık olmaları.” (K6)

“Okul ile ilgili görüş ve önerilerde bulunmaları.” (K7)

“Velilerin okuldaki gelişmeleri, etkinlikleri, öğrencinin akademik durumunu ve davranışını takip etmeleri önemlidir. ...Yine öğrenci davranışları ve disiplini konusunda veliler okulla iş birliği içerisinde olmalıdır.” (K8)

“Velilerin öğretmenlerle ve okul yönetimiyle iletişim halinde olmalarını ...bekleriz. Öğrencilerin eğitimi konusunda öğrenci davranışları konusunda ve disiplin konusunda destek olmalarını bekleriz.” (K9)

“Velilerin okulla sürekli irtibat halinde olmalarını bekleriz. ...Öğrencilerin tüm gelişim alanlarında iş birliği içerisinde hareket etmek faydalı olacaktır.” (K10)

“Velilerin okula herhangi bir sorun olduğunda değil düzenli olarak okula gelmeleri ve öğretmenle iletişime geçmeleri beklenir.” (K13)

“Velilerden en büyük beklentim öğrencilerin kişisel, ruhsal ve duygusal gelişimleri noktasında öğretmenlerle iş birliği içinde olmalarıdır. Sadece çağrıldığında okula gelmemeleri gerekir.” (K17)

Ekonomik beklentiler teması altında; maddi destek ve katkıda bulunmaları, maddi durumu iyi olan velilerin maddi durumu iyi olmayan öğrenciler için destek sağlamaları şeklinde 2 adet kod bulunduğu görülmektedir. Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin ekonomik beklentileri konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Okulun işleyişi hakkında bilgi sahibi olan veli maddi ve manevi destek olmalıdır. Herhangi bir problem durumunda okula güvenip problem durumu birlikte çözmelidir.” (K1)

“Veliler ...okula yapabileceği her türlü katkıyı sunmalıdır.” (K4)

“Velilerin okulun yapacağı çalışmalarda maddi manevi destek olması, ...okul aile iş birliğinin geliştirilmesi için önemlidir.” (K6)

“Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerden beklentisi ...maddi imkansızlıkları olan öğrenciler için maddi durumları iyi olan velilerin finansman desteği sağlamaları, eğitim-öğretim faaliyetlerinde yaptıkları meslek doğrultusunda gönüllü faaliyetlerde görev almalarıdır.” (K7)

“Velilerden gönüllü olarak okulun ihtiyaçlarına uygun şekilde katkı sağlamalarını bekleriz.” (K9)

“Okul Aile Birliği vasıtasıyla okula eğitimsel, sosyal ve ekonomik yönden katkı sağlamaları da beklentimizdir.” (K10)

“Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerden beklentisi: ...okulla ilgili yapılacak harcamalarda destek olmaları.” (K11)

“...Okulun ihtiyaçlarının karşılanması için üzerlerine düşen görevler olursa onları yerine getirmeleri.” (K12)

“Okul müdürünün bu konudaki en büyük beklentisi velilerin tüm yükü okul idarelerine bırakmamasıdır. Öğrencinin yetiştirilmesinden okulun maddi sorunlarına kadar bütün yük okul idaresine bırakıldığında yük paylaşımı doğru yapılmıyor demektir. Okul aile iş birliğinin temelinde yük paylaşımı olmalıdır.” (K14)

“Henüz 2 yıllık bir okul müdürü olarak benim velilerden ilk beklentim okulun fizikî ve maddî meselelerinde idareye yardımcı olmaları. En ufak bir etkinliği planlarken bile bunun üstesinden nasıl geliriz, parayı nereden buluruz gibi sorunları okul idaresiyle birlikte velilerin çözmesi gerektiğini düşünüyorum. Belki merkez okullarda bu sorunlar daha kolay çözülmüştür ama köylerde mutlaka velinin bu yönde destek vermesi gerekiyor.” (K16)

Öğrencilerle ilgili beklentiler teması altında; velilerin öğrencileriyle ilgilenmeleri ve onlara destek olmaları, ödevlere yardımcı olmaları, öğrencilerin devamsızlıklarına dikkat etmeleri, tüm yükün okul idaresine bırakılmaması şeklinde 4 adet kod bulunduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerle ilgili beklentiler teması altında yer alan katılımcıların velilerden beklentilerinin en başında velilerin öğrencileriyle ilgilenmeleri ve onlara destek olmaları (f=4) konusunun geldiği görülmüştür. Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin öğrencilerle ilgili beklentileri konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

“Velilerin öğrencilerine destek olmalarını, herhangi bir problem olduğunda okul ve aile iş birliği içinde alternatif çözüm önerileri geliştirmeleri.” (K2)

“Veliler ...öğrencinin sorunlarıyla bire bir ilgilenmeli” (K4)

“Veliler maddî ve manevî olarak çocuklarına destek olmalı, ...çocukları ile ilgili olumlu dönütleri kabul ettikleri gibi olumsuz dönütleri de kabul etmeli ve çocuğu için yapılan yönlendirmelerin faydasını benimsemelidir.” (K5)

“Ödevlere yardımcı olmak, öğrencinin disiplin ve çalışma alışkanlıklarını desteklemek.” (K8)

“Öğrencilerin devamsızlık sorunu yaşamamasını sağlaması.” (K12)

“Okul müdürünün bu konudaki en büyük beklentisi velilerin tüm yükü okul idarelerine bırakmamasıdır.” (K14)

Okul-Aile İş Birliğinin Geliştirilmesi İçin Okul Müdürlerinin Velilerle Yaşamış Olduğu Problemler

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan ve okul müdürlerine yöneltilen; okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerle yaşamış olduğu problemlerin neler olduğuna ilişkin açık uçlu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerle yaşamış olduğu problemlere ilişkin temalar ve kodlar

Temalar	Kodlar	f
Veli tutumları ve beklentileri	Müdahaleci veli tutumları	3
	Velinin çocuğu için ayrıcalık beklentisine girmesi	3
	Çocuklarının özbakımlarını personelin veya öğretmenin yapmasını beklemeleri	2
	Öğrenciler arasındaki küçük olayları büyütme ve yayma	2
	Velilerin önyargılı yaklaşımları	2
	1. Sınıfta öğretmen seçme isteği	1
	Benim çocuğum yapmaz anlayışı	1
	Duyarsızlık	1
	Mükemmeliyetçi ebeveyn tutumları	1
	Notların değiştirilmesi talebinde bulunma	1
	Okula maddi katkı sağlayan velilerin yönetime müdahaleci tavırları	1
	Okulun özellikle bahar aylarında yapılacak işlerin önünde engel olarak görülmesi	1
	Öğrenci davranışları ve akademik eksiklikleri konusunda objektif olmama	1
	Öğrencinin bütün eğitim ve öğretim sorumluluğunu okullara yüklemesi	1
	Sınıf değişikliği talepleri	1
	Sorunlar karşısında abartılı tepki göstermeleri	1
	Sosyal ve kültürel etkinliklerde maddi destek vermekten kaçınmaları	1
Velilerin kurum kültürüne göre hareket etmemesi	1	
İletişim ve iş birliği sorunları	İlgisizlik	5
	Toplantı ve etkinliklere katılmama ya da isteksiz davranma	5
	Yeterli ve etkili iletişim kuramamak	4
	Çözümü üst mercilerde aramaları	2
	Çalışan velilerin iş birliği için yeterli zaman ayıramaması	1

Tablo 3 incelendiğinde okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerle yaşamış olduğu problemlerin neler olduğuna ilişkin katılımcı görüşlerinin; veli tutumları ve beklentileri (f=25) ile iletişim ve iş birliği sorunları (f=17) olmak üzere iki tema altında toplandığı görülmektedir.

Veli tutumları ve beklentileri teması altında; müdahaleci veli tutumları; velinin çocuğu için ayrıcalık beklentisine girmesi; çocuklarının özbakımlarını personelin veya öğretmenin yapmasını beklemeleri; öğrenciler arasındaki küçük olayları büyütme ve yayma; velilerin önyargılı yaklaşımları; 1. sınıfta öğretmen seçme isteği; benim çocuğum yapmaz anlayışı; duyarsızlık; mükemmeliyetçi ebeveyn tutumları; notların değiştirilmesi talebinde bulunma; okula maddi katkı sağlayan velilerin yönetime müdahaleci tavırları; okulun özellikle bahar aylarında yapılacak işlerin önünde engel olarak görülmesi; öğrenci davranışları ve akademik eksiklikleri konusunda objektif olmama; öğrencinin bütün eğitim ve öğretim sorumluluğunu okullara yüklemesi; sınıf değişikliği talepleri; sorunlar karşısında abartılı tepki göstermeleri;

sosyal ve kültürel etkinliklerde maddi destek vermekten kaçınmaları; velilerin kurum kültürüne göre hareket etmemesi şeklinde 18 adet kod bulunduğu görülmektedir. Buna göre veli tutumları ve beklentileri teması altında yer alan okul müdürlerinin velilerle yaşamış olduğu problemlerin başında; müdahaleci veli tutumları (f=3), velinin çocuğu için ayrıcalık beklentisine girmesi (f=3) ve velilerin çocuklarının özbakımlarını personelin veya öğretmenin yapmasını beklemeleri (f=2) gelmektedir. Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerle yaşamış olduğu problemlerin neler olduğuna ilişkin olarak veli tutumları ve beklentileri teması altında yer alan katılımcı görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir;

"Veliler ...doğru bilinen yanlışları okul yönetimine ve öğretmene dayatmakta, okulu sadece çocuklarının bakılacağı bir yer olarak görmektedir." (K2)

"Veliler okulun kurum kültürüne göre hareket etmediğinde, çocuklarının gerçekleştirmeleri gereken özbakım becerilerini personelden veya öğretmenden beklediğinde veli-okul arası çatışmalar yaşanmaktadır." (K3)

"Velilerin okula karşı önyargılı olmaları, okul aile birliğini geliştirecek sosyal ve kültürel etkinliklerde maddi destek vermek istememeleri." (K4)

"Velilerin mükemmeliyetçi ebeveyn tutum sergilemeleri sadece kendi fikirlerinin doğruluğu yönünde ısrar etmeleri nedeni ile iletişim ve iş birliği sorunları yaşanmasına sebebiyet vermektedir." (K5)

"Genelde maddi problemler yaşanmakta. Okulun geliştirilmesi için maddiyata ihtiyaç olduğunda velilerin desteği önemli oluyor problemler de genelde bundan kaynaklanıyor. Okul müdürü velilerle olan iletişimde dengeyi kuramazsa bu da sıkıntı yaratıyor. Okulu müdür değil veliler yönetmeye kalkıyor." (K6)

"Ayrıca velilerin okul müdürünü arayıp ders öğretmeni tarafından verilen yazılı ve derse katılım için verilen notların değiştirilmesi taleplerinin karşılanmaması bir diğer sorundur. ...Öğrencinin yaşadığı bir sorunu öğretmenine ve okul idaresine bildirmek yerine velinin bizzat gelerek başka bir öğrenciye kenarda uyarılarda bulunmaları da müdürler ile veliler arasında ciddi bir sıkıntı oluşturmaktadır. Velilerin tüm öğrencilere aynı yaşlarda çocuk gözü ile bakmayıp sadece kendi çocuğu için ayrıcalık beklemeleri de problem olarak görülebilmektedir." (K7)

"Velilerin önyargılı yaklaşımları da yaşadığımız problemlerden biri." (K9)

"Veliler öğrenci okulda bir sıkıntı yaşadığında abartılı tepkilerle gelebiliyorlar. Önyargılı davranabiliyorlar. Ayrıca velilerin okulun eğitim öğretim hedefleri dışında beklentileri olabiliyor." (K10)

"Veliler okulun adaletli ve eşit olmasını istiyor fakat kendi çocukları söz konusu olduğunda ayrıcalık bekliyorlar. Bundan kaynaklı iletişim sıkıntısı çekilmektedir. Velilerin küçük bir olayı öğretmeni ile çözmek yerine adaleti kendileri sağlamak için diğer velilerle iletişime geçmeleri ve idarenin çözmelerini beklemeleri küçük olayların büyümesi sağlamaktadır. Bazı küçük durumlarda sınıf değişikliği talebi ve 1. Sınıfta öğretmen seçme isteği." (K11)

"Velilerin eğitim konusunda okul idaresinden ve öğretmenlerden daha fazla bilgiye sahip olduklarını sanmaları. Velilerin öğrenci davranışı ve akademik eksikleri konusunda objektif yaklaşmamaları. Benim çocuğum yapmaz anlayışı." (K13)

“Okul müdürleri genelde velilerin ya çok ilgisizliğinden ya da her işe karışmalarından şikayetçi oluyor. Bunun gerçekten de ortasının bulunması gerekiyor. İlgisiz veli de okul idaresinin ve öğretmenin her işine karışan velinin de aynı derece sorun yarattıklarını düşünüyorum.” (K15)

“Okul müdürü olarak velilerle çok sorun yaşadığımı söyleyemem ama genellikle çok duyarsızlık sorunu yaşıyoruz. Velinin okula ve eğitime bakışının değişmesi gerekiyor. Okulu özellikle bahar aylarında yapılacak işlerin önündeki engel olarak düşünebiliyorlar. Bunun aşılması gerekiyor.” (K16)

“Şu ana kadar iki tip sorunla karşı karşıya kaldım: İlki tamamen okuldan ve eğitimden kopuk veli, diğeri ise öğretmenin sınıf içindeki davranışlarına bile müdahale etmeye çalışan veli... İkincisinde ise ciddi bir rol karmaşası yaşanıyor. Veli, öğretmenin ya da yönetimin attığı her adıma müdahil olmaya çalışıyor. Bu konuda yapılan uyarılar ise ters tepebiliyor. Veli ya okuldan uzaklaşıyor ya da dozaj artırabiliyor.” (K17)

“Öğrencinin bütün eğitim ve öğretim sorumluluğu okullara yüklenmektedir. Oysa çocukların gelişiminde ailenin etkisi yadsınamaz. Bu bilinçteki velilerin okulun her etkinliğinde ön sıralarda yer alması, bu yolla çocuklarına “Biz buradayız.” Mesajını vermeleri gerekir. Ancak ne yazık ki bu konuda çok ama çok gerideyiz.” (K18)

İletişim ve iş birliği sorunları teması altında; ilgisizlik, toplantı ve etkinliklere katılmama ya da isteksiz davranma, yeterli ve etkili iletişim kuramamak, çözümü üst mercilerde aramaları, çalışan velilerin iş birliği için yeterli zaman ayıramaması şeklinde 5 adet kod bulunduğu görülmektedir. Buna göre iletişim ve iş birliği sorunları teması altında yer alan okul müdürlerinin velilerle yaşamış olduğu problemlerin başında; ilgisizlik (f=5), toplantı ve etkinliklere katılmama ya da isteksiz davranma (f=5) ve yeterli ve etkili iletişim kuramamak (f=4) gelmektedir. Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerle yaşamış olduğu problemlerin neler olduğuna ilişkin olarak iletişim ve iş birliği sorunları teması altında yer alan katılımcı görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir;

“Okul yönetimi öğrencinin faydasına çalışmakla yükümlüdür. Ancak veliler faydacılık ilkesini göz ardı etmekte kendi yaptırımlarını uygulamaya çalışmaktadır. Kendi talepleri doğrultusunda ilerlemeyen her durum bir üst merciye taşınmaktadır. Bu durumda okul ve aileyi birlikte çalışmak yerine iletişimden kaynaklı çatışmalara sürüklemektedir.” (K1)

“Veliler zaman zaman iletişime kapalı olmakta, doğru bilinen yanlışları okul yönetimine ve öğretmene dayatmakta...” (K2)

“Veliler için düzenlenen toplantılara katılım sağlamamaları, ilgi, ihtiyaç ve isteklerini öğretmen ile iletişim kurarak çözmek yerine sürekli bir üst merciye gitmeleri nedeni ile iletişim problemleri yaşanması.” (K4)

“Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürleri velilerle en çok iletişim noktasında sıkıntılar yaşamaktadır. Veliler beklentilerinin tamamen kendi istekleri doğrultusunda gerçekleşmesinde ısrarcı olup okulun genelinin yararı gözetilmediği durumlarda çatışmalar oluşabilmektedir. Veliler öğretmen tercihleri noktasında müdürleri çıkmaza sürüklemekte hatta sınıflar arası çözülebilecek sıkıntıları bile çok büyük problem olarak görüp şube değişiklikleri noktasında zorlamalar yaşatmakta olup bu durum kalabalık okullar için sorun teşkil etmektedir. ...Bazı

velilerin okula karşı çok ilgisiz olması da bir başka sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.” (K7)

“Velilerin yoğun iş temposu, aile içi sorumluluklar ve diğer nedenlerle iletişim eksikliği olabiliyor. Zaman kaynaklı problemler yaşanabiliyor. Bazen veliler farklı beklentilere sahip olabiliyorlar. Veliler okul etkinliklerine ve toplantılara katılma konusunda isteksiz olabiliyor.” (K8)

“En büyük problemimiz yeterli ve etkili iletişim kuramamak. Velilerin Okulun etkinliklerine ve toplantılarına düşük katılım göstermesi bir diğer problemimiz. Çalışan velilerimi zamanlarının sınırlı olması nedeniyle iş birliği için yeterli zaman ayıramıyorlar.” (K9)

“Veliler genel anlamda okulda yapılan toplantılara katılımda isteksizler.” (K10)

“İlgisizlik. Toplantılara katılmama.” (K12)

“En büyük problem veli isteksizliği. Veli öğrenciyi okula gönderip bir daha arkasına bakmayabiliyor. Oysa öğrencinin yetiştirilmesinin tek yeri okul olabilir mi? Aile mutlaka elini yaşın altına koymalı. Çoğu zaman öğrencisinin okula gelip gelmediğini bile bilmeyen ailelerle karşılaşyoruz.” (K14)

“Şu ana kadar iki tip sorunla karşı karşıya kaldım: İlki tamamen okuldan ve eğitimden kopuk veli, diğeri ise öğretmenin sınıf içindeki davranışlarına bile müdahale etmeye çalışan veli... İlki için ne yazık ki çok bir şey yapamıyoruz. Ne kadar okulun içine çekmeye çalışsak da görüşlerini değiştirmek çok zor...” (K17)

Okul-Aile İş Birliğinin Geliştirilmesi Konusunda Katılımcıların Önerileri

Araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan ve okul müdürlerine yöneltilen okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için önerilerinin neler olduğuna ilişkin açık uçlu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi konusunda katılımcıların önerilerine ilişkin temalar ve kodlar

Temalar	Kodlar	f
Okul Kültürü ve Eğitim	Velilere yönelik eğitim ve kurslar düzenlenmesi	6
	Velilere yönelik etkinlikler düzenlemek	5
	Velilerin okul kültürüne dahil edilmesi	3
	Bazı karar sürecine velileri de dahil etmek	2
	Okul ve okul kültürünün veliye tanıtılması	2
	Okulun veliler için de bir eğitim-öğretim yuvası haline getirilmesi	1
İletişim ve Etkileşim	Sürekli ve etkili iletişim	5
	Veli ziyaretleri yapmak	2
	Velilerle yüz yüze görüşmeler ve toplantılar yapmak	2
	Beklentilerini öğrenmek için ebeveynlerin görüşlerine başvurmak	1
	Etkinliklere veya projelere katılım konusunda aileleri teşvik etmek	1
	Öğrencilerin gösteri, sergi vb. sınıf içi etkinliklerine aileleri de davet etmek	1
Diğer Öneriler	Okul-aile birliği toplantılarında para toplanacağı algısını ortadan kaldırılması	1
	Okulun hayata dokunan işlevinin artırılması	1
	Okulun şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerine göre hareket etmesi	1
	Okulun yaptırım gücü olmalı	1
	Toplantılarda gereğinden fazla velileri meşgul etmemek	1
	Velilere görev ve sorumluluklarının net bir şekilde ifade edilmesi	1
	Veli-okul sözleşmesi imzalanması	1

Tablo 4 incelendiğinde okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için katılımcı okul müdürlerinin önerilerinin; okul kültürü ve eğitim (f=19) iletişim ve etkileşim (f=12), diğer öneriler (f=7) olmak üzere üç tema altında toplandığı görülmektedir.

Okul kültürü ve eğitim teması altında; velilere yönelik eğitim ve kurslar düzenlenmesi, velilere yönelik etkinlikler düzenlemek, velilerin okul kültürüne dahil edilmesi, bazı karar sürecine velileri de dahil etmek, okul ve okul kültürünün veliye tanıtılması, okulun veliler için de bir eğitim-öğretim yuvası haline getirilmesi şeklinde 6 adet kod bulunduğu görülmektedir. Buna göre okul kültürü ve eğitim teması altında okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için katılımcı okul müdürlerince en çok dile getirilen önerilerin; velilere yönelik eğitim ve kurslar (f=6) ve velilere yönelik etkinlikler (f=5) düzenlenmesi olduğu anlaşılmıştır. Okul kültürü ve eğitim teması altında yer alan okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi önerilerine ilişkin katılımcı görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir;

“Her sene başında velilere bilgilendirme eğitimi verilmelidir. Çocuktan önce veliye okul ve okul kültürü tanıtılmalıdır. Uzlaşma ve anlaşma yolu ile öğrencinin faydasına çalışmalar teşvik edilmelidir.” (K1)

“Sosyal ve kültürel etkinlikler ile veliler okul kültürü sürecine dahil edilmeli, velilere yönelik aile eğitimleri düzenlenmelidir.” (K2)

“Okulda gerçekleştirilen çalışmalarda veliler sürece dahil edilmelidir. Karşılıklı güven ortamı oluşturularak öğrenci faydasına çalışmalar yürütülmelidir.” (K4)

“Velilerin ihtiyaçlarını, beklentilerini, istek ve önerilerini dikkate alarak velinin katılımını destekleyecek etkinlikler planlanmalıdır.” (K5)

“...velilerin de aile eğitimi, veli eğitimi vb. eğitimlerle kişisel gelişimlerine destek olmak.” (K6)

“Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için velilere etkili iletişim becerileri kazanmaları noktasında eğitimler verilip, kurslar düzenlenebilir. Okulun tümünü etkileyen kararlar alma noktasında velilerin de sürece aktif katılımı sağlanabilir. Velilerin okula gelmesini arttırmak için eğitim öğretim sürecinde onlara yönelik etkinlikler düzenlenip davet edilebilir.” (K7)

“Velilerle iş birliğini geliştirecek çeşitli etkinlikler ve sosyal faaliyetler düzenlenebilir. Onlara ihtiyaç duydukları konularda çeşitli eğitim faaliyetleri düzenlenebilir. (K9)

“Velilerle okulun kaynaşması için çeşitli etkinlikler düzenlenmesi.” (K12)

“Velilerin okulu tanımalarına ilişkin etkinlikler düzenlenmesi. Okul veli iş birliğine yönelik velilere kurslar verilmesi.” (K13)

“Okul aile iş birliğini geliştirilmesi için okul idarelerinin velilere mutlaka ulaşmaları, onlara okulun birer parçası olduklarını süreç içerisinde bir şekilde anlatmaları gerekiyor. Bunu illa sözel olarak anlatmayabilirler. Birtakım kararlar birlikte alınabilir, bazı etkinlikler veli eliyle yürütülebilir. Tabii az önce de bahsettiğim durumun, yani velinin her işe karışmasının engellenerek bu süreçlerin yürütülmesi gerekiyor.” (K15)

“... velilerin bir dizi eğitimden geçirilmesi gerekiyor. Okul-aile iş birliği olmazsa öğrencinin istenen seviyeye gelmeyeceği veliye mutlaka anlatılmalı.” (K17)

“Okulun veliler için de bir eğitim-öğretim yuvası haline getirilmesi gibi öneriler yapılabilir.” (K18)

İletişim ve etkileşim teması altında; sürekli ve etkili iletişim, veli ziyaretleri yapmak, velilerle yüz yüze görüşmeler ve toplantılar yapmak, beklentilerini öğrenmek için ebeveynlerin görüşlerine başvurmak, etkinliklere veya projelere katılım konusunda aileleri teşvik etmek, öğrencilerin gösteri, sergi vb. sınıf içi etkinliklerine aileleri de davet etmek şeklinde 6 adet kod bulunduğu görülmektedir. Buna göre iletişim ve etkileşim teması altında okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için katılımcı okul müdürlerince en çok dile getirilen önerilerin; sürekli ve etkili iletişim (f=5), veli ziyaretleri yapmak (f=2), velilerle yüz yüze görüşmeler ve toplantılar yapmak (f=2) olduğu anlaşılmıştır. İletişim ve etkileşim teması altında yer alan okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi önerilerine ilişkin katılımcı görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir;

“Velilerle yüz yüze görüşmeler, ev ziyaretleri ve toplantılar yapılmalıdır.” (K5)

“Velilerle iyi ilişkiler kurulması, veli ziyaretlerinin mutlaka yapılarak hem öğrencinin ev ortamının hem de velilerle iletişimi arttırmak, velilerin okula belli aralıklarla gelip çocuğunun eğitimini yakından takip etmesini sağlamak.” (K6)

“Okul ve aile arasında sürekli, etkili ve pozitif bir iletişim kurmak önemli. Düzenli olarak veli toplantıları, seminerler veya atölye çalışmaları düzenlemek faydalı olabilir. Ailelerin okulda farklı etkinliklere veya projelere kendi ilgi ve yetenekleri

doğrultusunda katılımı teşvik edilebilir. Öğrencilerin sınıf içi etkinlikleri, gösterileri, sergileri vb. etkinliklerine aileler davet edilebilir.” (K8)

“Velilerle en başından okulumuzu çalışmalarımızı iyi anlatmalıyız. Sürekli iletişim halinde bulunmalıyız. Veliler okul idaresine rahatlıkla ulaşıp sıkıntılarını dile getirebilmeli.” (K9)

“Ebeveynlerin sorularını yanıtlamak, duyuruları paylaşmak ve öğrencilerin ilerlemesi hakkında düzenli olarak geri bildirim vermek için sürekli iletişim halinde bulunmak gerekir. Ebeveynler, öğrencilerin eğitimine aktif bir şekilde katılmaya teşvik edilmelidir. Ebeveynlerin okuldan beklentilerini bilmek için görüşleri alınmalıdır. Endişeleri dinlenmeli ve çözümler aranmalıdır.” (K10)

“Toplum olarak bakış açımızı değiştirmemiz gerekmektedir. Velilerin başta sınıf öğretmeni ile iyi bir iletişimin olması gerekir. İletişim konusunda öğretmenlere de büyük görevler düşmektedir.” (K11)

“Okul yönetimi, öğretmenler ve veliler arasında etkili iletişim kurulması.” (K12)

Diğer öneriler teması altında; okul-aile birliği toplantılarında para toplanacağı algısını ortadan kaldırılması, okulun hayata dokunan işlevinin artırılması, okulun şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerine göre hareket etmesi, okulun yaptırım gücü olmalı, toplantılarda gereğinden fazla velileri meşgul etmemek, velilere görev ve sorumluluklarının net bir şekilde ifade edilmesi, veli-okul sözleşmesi imzalanması şeklinde 7 adet kod bulunduğu görülmektedir. Diğer öneriler teması altında yer alan okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi önerilerine ilişkin katılımcı görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir;

“Velilere yönelik yapılan toplantılarda veli-okul sözleşmesi imzalanmalıdır. Okulun, velilerin ve çocukların görev ve sorumlulukları net bir şekilde ifade edilmedi. Eğitim dönemi içerisinde velilerin eğitim odaklı çalışmaları sağlanmalıdır.” (K3)

“Okul şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerine göre hareket etmelidir.” (K4)

“Okul-aile birliği toplantılarında okulun velilerden para isteyeceği algısı ortadan kaldırılmalıdır. Yine aynı şekilde toplantılarda gereğinden fazla bilgilendirme ile veliler fazla meşgul edilmemeli, toplantıların sıkıcı olması önlenmelidir. Öğretmenlerin not verme şekilleri yönetmelikler çerçevesinde sene başında öğrencilere ve velilere açıklanmalıdır.” (K7)

“Bir de okulun yaptırım gücü olmalıdır. Çünkü yaptırım gücü olmayan bir kurumu veli de çok ciddiye almıyor.” (K14)

“Okul aile iş birliğinin gelişmesi için okulun hayata dokunan işlevinin artırılması ve bunun da veliye bir şekilde gösterilmesi veya anlatılması gerekiyor. Hala “Okuyup da ne olacak?” cümlesini çokça duyabiliyoruz. Hâl böyleyken, velinin bakışı bu şekildeyken iş birliğinden söz etmek gerçekten çok güç.” (K16)

Sonuç ve Tartışma

Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesine yönelik okul müdürlerinin görüşlerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırmada; okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerden beklentilerinin; okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için okul müdürlerinin velilerle yaşamış olduğu problemlerin ve okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için önerilerinin neler olduğu sorularının cevapları aranmıştır:

Eğitim-öğretim süreciyle ilgili beklentiler teması altında vurgulanan katılım ve destek beklentileri, toplumsal katılımın önemini yansıtmaktadır. Okul ve aile arasındaki güçlü iş birliği, öğrencilerin eğitimine daha fazla katkı sağlayabilir. Bu, ailelerin öğrencilerinin eğitimine olan sosyal bağlarını güçlendirmeleri açısından da önemlidir. İş birliği ve iletişimle ilgili beklentiler teması, toplumsal iş birliğinin temelini oluşturur. Velilerin okulla açık ve düzenli iletişim halinde olmaları, öğrencilerin kişisel, akademik ve davranışsal gelişimini takip etmek ve desteklemek için önemlidir. Bu, okulun ve ailenin birlikte çalışarak öğrencinin başarısını artırabileceği bir iş birliği modelini yansıtmaktadır. Ekonomik beklentiler teması, ekonomik eşitsizlikleri gözler önüne sermektedir. Maddi destek ve katkıda bulunma beklentisi, maddi durumu iyi olan ailelerin, daha az imkanları olan öğrencilere destek sağlamaları gerektiğini vurgulamaktadır. Bu, eğitim sisteminin sosyal eşitsizliklerle nasıl başa çıkabileceği konusunda bir perspektif sunar. Öğrencilerle ilgili beklentiler teması, ailelerin öğrencilerine olan ilgilerinin önemini vurgulamaktadır. Ailelerin öğrencilerinin eğitime aktif olarak katılması ve destek olması, öğrenci başarısını artırmada kritik bir rol oynar. Aynı zamanda öğrenci devamsızlığına dikkat etmek, öğrenci başarısının sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Araştırmadaki veriler, toplumsal eşitsizliklerin eğitim süreçlerine ve öğrenci başarısına nasıl yansıdığını göstermektedir. Özellikle ekonomik beklentiler teması, toplumsal eşitsizliklerin eğitimdeki rolünü vurgulamaktadır. Bu, eğitim sistemini daha adil ve eşitlikçi hale getirmek için yapılması gereken çalışmalara dikkat çeker. Sonuç olarak, bu araştırma, okul-veli iş birliğinin sosyal bir perspektifle ele alınmasının önemini vurgulamaktadır. Sosyolojik açıdan incelendiğinde, eğitim sistemi ve toplum arasındaki ilişkilerin nasıl şekillendiği ve toplumsal eşitsizliklerin eğitim üzerindeki etkileri daha iyi anlaşılabilir. Bu sonuçlar, eğitim politikalarının ve uygulamalarının daha adil ve eşitlikçi hale getirilmesi için yol gösterici olabilir. Özgan ve Aydın (2010) tarafından yürütülen bir çalışmada, okul müdürlerinin velilerden beklentileri incelenmiş ve velilerin okul etkinliklerine katılmaları, okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerine destek vermeleri gerektiği vurgulanmıştır. Aynı şekilde, Çelenk (2003) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada da, okul-aile iş birliği bağlamında velilerden beklentilerin öğrencilerin davranış ve çalışma alışkanlıklarına yönelik destek olmaları, okul etkinliklerine aktif katılım sağlamaları olduğu belirtilmiştir. Çelik (2005) tarafından yapılan bir çalışmada da, okul müdürlerinin velilerden beklediği öğrencilerin okul kurallarına uymalarını sağlamaları, okulun etkinliklerine katılmalarını artırmaları gibi beklentilerin benzer şekillerde görüldüğü ifade edilmiştir. Aslanargun (2007) ise okul müdürlerinin velilerden beklentilerinin çocuklarına destek olmaları, okulun düzenlediği etkinliklere katılmaları, okulun düzenlediği seminerlere katılım göstermeleri gibi konuları içerdiğini belirtmiştir. Çayır, (2023) tarafından yapılan çalışmada Bursa İl merkezindeki resmi temel eğitim okullarında görev yapan yöneticilerin okul-aile iş birliğinde sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmaktadır. Araştırmada okul yöneticilerinin görüşlerine göre; okul-aile iş birliğinin istenilen seviyede olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu benzer sonuçlar, okul müdürlerinin velilerden beklentilerinin genel olarak tutarlı olduğunu ve önceki çalışmalardaki bulguları desteklediğini göstermektedir.

Yapılan çalışmada, okul müdürlerinin okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi için velilerle yaşadığı problemler iki ana tema altında toplanmıştır. Araştırma, veli tutumları ve beklentileri teması altında, velilerin müdahaleci tutumlarına, öğrencilerine ayrıcalık beklentisi içinde olmalarına ve çocuklarının özbakımını personel veya öğretmenden beklemelerine dikkat çekmektedir. Bu durumlar, toplumsal isteklerin ve beklentilerin eğitim sürecine nasıl yansıdığını gösterir. Toplumun eğitim ve aile rolünü nasıl tanımladığı, bu tür beklentilere yol açabilir. İletişim ve iş birliği sorunları teması, aile-okul ilişkilerinin önemini vurgular. Velilerin ilgisizliği, toplantı ve etkinliklere katılmama isteksizliği ve yetersiz iletişim, ailelerin ve okulun arasındaki iş birliğini

zorlaştırabilir. Bu, sosyal yapılar arasındaki iletişim eksikliklerinin eğitim sistemine nasıl yansındığını gösterir. Araştırmadan çıkarılabilecek bir başka önemli nokta, toplumsal normlar ve değerlerin okul-veli ilişkilerini nasıl etkilediğidir. Örneğin, velilerin çocuklarının özbakımını beklentileri veya ayrıcalık beklentisi içinde olmaları, toplumsal değerlerin eğitim sistemindeki etkilerini yansıtır. Araştırma sonuçları, eğitim sisteminin ve okulların velilerle daha iyi iletişim kurma ve iş birliği yapma ihtiyacını gösterir. Sosyal bağların güçlendirilmesi ve ailelerin eğitim sürecine daha fazla dahil edilmesi, öğrenci başarısını artırabilir. Bu, toplumsal değişimlerin eğitim sistemine nasıl yansımaları gerektiği konusunda düşünmeye yönlendirici olabilir. Araştırma, veliler arasındaki farklılıkları ve toplumsal eşitsizlikleri de yansıtmaktadır. Örneğin, bazı velilerin toplantı ve etkinliklere katılmama isteksizliği, ekonomik faktörler veya sosyal eşitsizliklerle bağlantılı olabilir. Bu, eğitimde toplumsal eşitsizlikleri ele almanın önemini vurgulamaktadır. Sonuç olarak, bu araştırma sonuçları, okul-veli iş birliği ve eğitim sistemi üzerindeki toplumsal etkileri anlamak için önemli veriler sunmaktadır. Sosyolojik bir bakış açısıyla incelendiğinde, toplumun eğitim ve aile rollerini nasıl algıladığı ve eğitimdeki toplumsal dinamiklerin nasıl şekillendiğini göstermektedir. Benzer şekilde, Kebeci (2006), Genç (2005) ve Gordon (1993) gibi araştırmalarda da okul müdürlerinin velilerle yaşadığı iletişim zorlukları, veli tutumlarındaki beklentilerin yönlendirmesi ve iş birliği eksiklikleri gibi problemlerin olduğu belirtilmiştir. Özçınar (2003) ise okul müdürlerinin velilerle yaşadığı sorunların öğrencilerin akademik performansı ve disiplini üzerinde etkilerini ele almış, benzer şekilde Aslan'ın (1990) çalışmasında da okul-aile iş birliği sorunlarının öğrenci başarısı üzerindeki olumsuz yansımalarına dikkat çekilmiştir. Toprakçı ve Arslan, (2022) tarafından yapılan çalışmada okul-aile birliği üyelerini kararlara yeterince katmadıklarından, üyeler ile işbirliği yapmadıklarından, üyeler ile olumsuz iletişim kurduklarından ve onlara karşı olumsuz davranış içinde olduklarından dolayı okul-aile birliklerinin işlevlerini yerine getirmede yetersiz kaldığı ortaya konulmuştur. Bu sonuçlar, okul-aile iş birliğinin etkin bir şekilde sağlanmasının ve bu bağlamda yaşanan problemlerin çözülmesinin eğitimde olumlu etkiler doğurabileceğini göstermektedir.

Yapılan araştırmada, okul-aile iş birliğini geliştirmek için katılımcı okul müdürlerinin önerileri üç tema altında toplanmıştır. Okul müdürlerinin önerileri, velileri okul kültürüne dahil etmeyi ve karar süreçlerine katılmalarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu, toplumsal katılımın ve eşitliğin önemini yansıtmaktadır. Eğitim sistemi içinde farklı toplumsal gruplara ait velilerin eşit fırsatlara sahip olmaları ve katılım şanslarının eşit olması, toplumsal adalet açısından kritik bir faktördür. Araştırmadan çıkan öneriler, iletişim ve etkileşim konularına odaklanır. Bu, sosyal ilişkilerin eğitim sürecinin temel bir parçası olduğunu yansıtmaktadır. Okul müdürlerinin yüz yüze görüşmeleri teşvik etmeleri ve velileri etkinliklere katılmaya teşvik etmeleri, toplumsal bağların güçlendirilmesi için önemli bir adımdır. Öneriler arasında okulun şeffaf ve hesap verebilirlik ilkelerine göre hareket etmesi vurgulanmıştır. Bu, toplumsal güvenin inşası için gereklidir. Velilerin okulun kararlarını anlayabilmeleri ve bu kararlara etki edebilmeleri, eğitim sürecinin daha adil ve şeffaf bir şekilde yönetilmesini sağlamaktadır. Veli-okul işbirliği sözleşmesi önerisi, sosyal sözleşmelerin eğitimdeki rolünü vurgulamaktadır. Bu sözleşme, velilerin ve okulun sorumluluklarını net bir şekilde tanımlamaktadır. Bu, toplumsal düzenlemelerin eğitim sürecinde nasıl uygulandığını göstermektedir. Okul müdürlerinin önerileri, toplumsal değişimin ve dönüşümün eğitim sistemine nasıl katkıda bulunabileceğini yansıtmaktadır. Velilerin eğitimde daha aktif bir rol oynaması ve çocuklarının eğitimine daha fazla dahil olmaları, toplumsal değişimin eğitim üzerindeki etkilerini göstermektedir. Sonuç olarak, bu araştırma sonuçları, okul-veli iş birliği alanında sosyal bir perspektiften önemli tespitler sunmaktadır. Toplumsal katılım, iletişim, eşitlik ve şeffaflık gibi temel sosyal faktörler, eğitim sistemi ve toplum arasındaki ilişkilerin nasıl şekillendiğini ve nasıl iyileştirilebileceğini

anlamamıza yardımcı olmaktadır. Araştırmanın sonuçları, Kebeci'nin (2006) önerdiği gibi, okul müdürlerinin okul-aile iş birliğini güçlendirmek amacıyla okul kültürünün ve eğitimin önemini vurguladığını göstermektedir. Aynı şekilde, Genç'in (2005) çalışmasında da iletişimin ve etkileşimin okul-aile iş birliği için kritik bir rol oynadığı belirtilmiştir. Gordon'un (1993) önerdiği gibi, veli-okul toplantılarında para toplama algısının giderilmesi, okulun şeffaf ve hesap verilebilirlik ilkelerine uygun hareket etmesi gibi faktörler, araştırma sonuçlarına göre de önemli bir yer tutmaktadır. Özçınar'ın (2003) çalışmasında vurgulandığı gibi, velilerin okula dahil edilmesi ve karar süreçlerine katılımı, okul-aile iş birliğinin başarısını artırmada etkili bir stratejidir. Benzer şekilde, Aslan'ın (1990) çalışması da velilerin eğitim sürecine aktif katılımının önemine işaret etmektedir. Okan ve Akbaşlı'nın (2019) araştırması ile Gökçe'nin (2000) çalışması, iletişimin ve velilere net sorumluluklar yüklemenin okul-aile iş birliğinin kalitesini yükselteceğini göstermektedir. Çelik, (2021) tarafından yapılan çalışmada okul aile işbirliğini geliştirmek için okul yöneticilerinin en önemli önerileri, okul, veli, öğretmen iletişim ve işbirliğinin geliştirilmesi olmuştur. Okullarda veli bilgilendirme seminerlerinin düzenlenmesi okul yöneticilerinin velilerle işbirliğini geliştirmek için yaptıkları önerilerde yer almaktadır. Bu çalışmaların sonuçları, okul müdürlerinin okul-aile iş birliğini desteklemek amacıyla benzer önerilerde bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Öneriler

Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi için aşağıda belirtilen öneriler getirilmiştir:

Konuyla ilgili olarak velilere yönelik eğitim, seminer ve kurslar düzenlenmesi, bu çerçevede velilere çocukların eğitimine nasıl daha etkin katkıda bulunabilecekleri konusunda rehberlik sağlanması, velilere yönelik etkinlikler düzenlenerek velilerin okul yaşamına daha fazla dahil edilmesi ve ilgilerinin çekilmesi, velilerle sürekli ve etkili iletişim kurulması, oluşturulacak iletişim kanalları ile velilerle düzenli olarak güncel bilgi ve gelişmelerin paylaşılması, velilerin okula bağlılık duygusunu artırabilmek amacıyla velilerin okulun kültürel ve eğitim faaliyetlerine dahil edilmesi, velilerle imzalanacak bir sözleşme ile karşılıklı sorumlulukların netleştirilmesi ve velilerin okula katılım ve desteğinin taahhüt altına alınması önerilmektedir.

Referanslar

- Aslan, B. (1990). *İlkokullarda okul-aile ilişkileri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aslanargun, E. (2007). Okul - aile iş birliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışması, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18: 119-135.
- Cepni, S. (2010). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Akademi Kitabevi
- Çayır, N. (2023). Okul aile iş birliğine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (66), 367-393.
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: okul aile dayanışması, *İlköğretim-Online*, 2 (2), 28-34.
- Çelik, N. (2005). *Okul-aile ilişkilerinde yaşanan sorunlar*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, S. (2021). İlköğretimde okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi: Beklentiler, sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 4(1), 38-50.

- Fidan, N. ve Erden, M. (1993). *Eğitime Giriş*. Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- Genç, S.Z. (2005). İlköğretim 1. kademedeki okul-aile iş birliği ile ilgili öğretmen ve veli görüşleri. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (3): 227-243
- Gordon, T. (1993). *Etkili öğretmenlik eğitimi*. (Çev: Emel Aksay ve Birsen Özkan). İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Gökçe, E. (2000). *İlköğretimde okul aile iş birliğinin geliştirilmesi*, IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, 15- 16 Ekim 1998, Pamukkale Üniversitesi Denizli, PAÜ. Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 7, Özel Sayı.
- Gökçe, E. (2000). İlköğretimde okul aile iş birliğinin geliştirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 204-209.
- Gümüseli, A. İ. (2004). *Çağdaş okul müdürlerinin liderlik yeterlikleri ve türk eğitimcilerinin bu konudaki görüşleri*, Özel Okullar ve Eğitim Yönetimi Sempozyumu, 25–27 Ocak 2004, Antalya
- Işık, H. (2007). *Okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen okul-aile iş birliği çalışmalarının anne-baba görüşlerine dayalı olarak incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir
- Kebeci, S. (2006). *Okul-aile birliğinin okul performansı üzerinde rolü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Kıncal, R. Y. (1999). *Ailenin eğitimsel fonksiyonları*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları
- Okan, D. ve Akbaşlı, S. (2019). Öğretmen görüşleri doğrultusunda lider okul yöneticilerinin yeterlikleri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 2(2), 86-102.
- Özçınar, Z (2003). *Öğretmen-öğrenci-velilerin iletişimsel yeterlilikleri ve öğrenci başarısıyla olan ilişkisi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özgan, H., ve Aydın, Z. (2010). Okul-aile iş birliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *9. Ulusal sınıf öğretmenliği eğitimi sempozyumu*, 802(811), 20.
- Resmi Gazete. (2005). *Milli Eğitim Bakanlığı Okul Aile Birliği Yönetmeliği*. 31.05.2005/25831
- Sevinç, M (2003). *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları,
- Starr, L. (2003). A Dozen activities to Promote Parent Involvement. http://www.educationworld.com/a_admin/admin1 adresinden 10. 08. 2023 tarihinde alınmıştır.
- Şişman, M. (2002). *Eğitimde mükemmellik arayışı etkili okullar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Toprakçı, E., & Arslan, F. (2022). Okul yöneticilerinin görüşlerine göre dezavantajlı bölgelerdeki okul-aile birliklerinin işlevselliğini etkileyen faktörler. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 6(1), 60-73.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 11. Baskı, Ankara: Seckin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yin, R. K. (2003). *Case study research. Design and methods* (5th Edition). Thousand Oaks, California: Sage Pub.

Yörükoğlu, A. (1980). *Çocuk ruh sağlığı*, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.